

Koskelaiset

SUKUSEURAN
JÄSENLEHTI

2/1996

N:o 10

Sukuseuran Viipuri-matka

Koskelaisten sukuseura ry:n Viipuri-matka tehtiin linja-autolla ja alkoi 30.7.96 aamulla klo 6 Helsingistä, jossa autoon tulivat ensimmäiset matkustajat. Muut tulivat matkan varrelta Porvoosta ja Leikarista, yhteensä 35 osanottajaa.

Ennen rajan ylitystä Vaalimaalla, Aimoannoksessa, kahvitankkauksen yhteydessä täytimme tulliselvityslo-makkeet ja rajanylitys passintarkastuksineen menikin pikavauhdilla.

Sitten oltiin jo naapurimaassa. Olihan rahanvaihtopaikkoja molemmin puolin rajaa, mutta helpoimmin ja nopeimmin raha vaihtui, kun vaihtaja tulikin autoon ja myi haluaville ruplia. Kun tuhat ruplaa sai markalla, niin siinä pääsi heti suurten setelien omistajaksi.

Myymäläautot toimivat myös hyvin Venäjällä. Kun pysäytimme auton, niin lähellä oli venäläinen myymäläauto, tai pian se siihen ilmestyi. Se on joko henkilö- tai pakettiauto ja sen tavaratilassa on juuri niitä artikkeleita, joita suomalainen turisti haluaa ostaa.

Matkalla *Hannu Koskelainen* selosti näkymiä, kylien nimiä ja sodanaikaisia tapahtumia Säkkijärven Vilaniemessä sekä Viipurin lahdella. Matka taittui nopeasti, ja Tervajoen sillan ylitettyämme olimmekin jo Tervajoen kylässä.

Kuljettaja käänsi auton Karppilaan johtavalle tielle, ja runsaan kilometrin ajettuumme saavuimme Karppilan hautausmaan edustalle.

Siinä matkalla tien vasemmalla puolella kankaalla oli vielä näkyvissä juoksuhautoja, joita suomalaiset maanpuolustajat olivat sinne sodanaikana kaivaneet. Tien toisella puolella puiden välistä välkkyi jo Karppilan lahti, johon Tervajoki laskee vetensä. Tien ja lahden välillä olevista taloista melkein kaikki ovat suomalaisten ajoilta, mutta rakennusten ja pihamaiden ulkonäkö on kovin muuttunut. Ennen Talvisotaa nämä talot, ennen hautausmaata kuuluivat Vahvialan kuntaan, kun taas hautausmaa ja Karppilan kylä kuuluivat Viipurin maalaiskuntaan.

Karppilan hautausmaalla sukuseuramme edustajat laskivat kukkaset suomalaisten sinne hankkimalle muistomerkillä, ja harrashenkinen tilaisuus päättyi yhdessä laulettuun Karjalaisten lauluun.

Kävellessämme hautausmaalla jotkut meistä etsivät omaisen tai tuntemansa henkilön hautakiveä, mutta suomalaisia hautakiviä siellä ei enää ollut. Ne olivat sodan jälkeen, rauhan aikana kadonneet. Niin on käynyt monelle muullekin luovutetun alueen hautausmaan kiville.

Venäläisiä hautoja tällä hautausmaalla oli paljon, ja useimmissa oli ympärillä rauta-aita. Totesin, että siellä hautakivet eivät olleet kiveä, vaan teräspellistä hitsattuja, kiven näköisiä, sisältä onttoja ja yleensä tummaksi maalattuja. Joillakin haudoilla oli valokuva vainajasta.

Matkakertomuksen kirjoittaja Jouko Koskelainen, evp ylikonstaapeli, entisiä tervajokelaisia.

Matka jatkui, suuntana Karppilan kylä. Vasemmalle jäi Vonkurin kartano, joka ei näkynyt tielle. Oli mielenkiintoista nähdä kylä, jossa viimeksi kävin yli 50 v. aikaisemmin, tosin vaan auton ikkunasta. Oikealla oli ennen sotaa sijainnut Karppilan työväentalo ja sen pihalla katettu tanssilava. Näitä ei näkynyt. Tontilla kasvoi metsää. Edelleen tien oikealla puolella oli ollut urheilukenttä, mutta nyt siinäkin kasvoi tiheä metsä.

Kukkalaitteen laskivat sukuseuran puheenjohtaja Hannu Koskelainen ja sihteeri Maija-Liisa Laakso. Hannu Koskelainen piti muistopuheen.

jatkuu sivulla 3

Koskela-Koskelaiset

Mikä liekään kohtalon johdatus ja yhteensattuma, että tuolloin 1634 Tukholman kaupungin tultua julistetuksi Ruotsin pääkaupungiksi, ilmestyi myöskin Viipurin pitäjään Hounijoen varrella sijaitsevaan koskimaismaan Thomas Hinriksson niminen mies- ja kaitvaimoineen, koskapa tuosta pariskunnasta on nyt kirjattavissa tuhansia jälkeläisiä.

Tuolta ajalta on peräisin alkunsa saanut Koskelaisen suku ja sukuseura joka tätäkin lehteämme nyt julkaisee ja sukuansa kokoa voimiensa mukaisesti.

Jäsenmäärämme on lievässä nousussa ja se on hyvä merkki. Kun toisaalla lehdessämme kerrotaan uutinen virolahtelaisesta Koskela suvusta lähitapahtumiseen, niin kuka tietää, vaikkapa saisimme toimintaan uutta virikettä.

Tiedetään myöskin eräästä toisesta pienehköstä sukuhaarasta Koskalasta lähteneenä, mutta joka ei vielä ole ottanut juuriaan esille. — Mutta aikansa kutakin ja jokainenhan taaplaa tyyliään, kuten tavattiin sanoa.

Edellämäinitut kaksi tapausta kannattaa selvittää ja jos sukulaisuus on kiistaton, niin sydämellisesti tervetuloa yhteistoimintaan: eihän mikään silti estä toimimasta omana yksikkönäkään. Päinvastoin: missä on toimintatarmoa ja tarvetta, niin onnea ja menestystä toiminnalle.

Mutta toimintamme täällä Koskelaisen sukuseurassa on saanut vakiintuneet muodot, tapaamme pari kertaa vuodessa ja Koskelaiset lehti jatkaa ilmestymistään kahdesti vuodessa. Toimituskuntamme on saanut lisävoimia ja sen mukaisesti saamme uutta ilmettä lehteen kuin koko toimintaamme.

Vanhenpieni synnyinsijoista

Kesällä 1996 asioin Virolahden taajamassa entisessä Viipurin läänissä. Ihmettelin yleensä toimivan murrekorvani epäviirettä. Miksi maamme kaakkoiskulmalla puhutaan neutraalia yleiskieltä, kun varsinaissuomalaiset ja hämäläiset tapaavat huomata jo muutamasta virkkeestä? Selitys löytyi heimotaustastani. Sen vaikutuksesta puhuttu eteläisen karjalan murre kuulostaa soljuvalta kirjakieleltä. 1900-luvun lopun television tassaama karjalanmurre ei kuulosta korvissani vieraalta; onhan se henkilökohtainen äidinkieleni, joka helposti hiipii puheeseeni. Karjalaiseksi olen aina itseni tuntenut, eikä edellämäinittu ainakaan tunnettani heikennä.

Olen Karjalainen. Syntynyt "i början av 60-talet i Ölsten, Borgå LK", eli reilut 15 vuotta sotien jälkeen suomenruotsalaisella Uudellamaalla syntynyt evakko. Se on itsestäänselvyys. Ei kehu (paitsi vähän) eikä häpeän aihe. Synnyin- ja nykyinen kotini on Porvoossa. Jotkut iäkkäämmät siirtokarjalaiset puhuvat kodista, joka jäi valtakuntamme nykyisen itärajan taakse. Itselleni niin ei ole käynyt. Siinä on suuri ero ennen sotia ja niiden jälkeen syntyneillä (siirto)karjalaisilla.

Ensimmäinen tutustuminen vanhempieni synnyinsijoihin oli vaikuttava kokemus. Se toi mieleeni yliopistolitistuneella 1970-luvulla käymämme puolileikkiset kiistat keskikoululuokamme ainoan julkikommunistin kanssa. Oikeassa olin. Neuvostoliiton aikaansaannokset luovutetussa Karjalassa olivat masentavaa nähtävää. (On toki myönnettävä, että on epävarmaa olisiko olemassa ilman vanhempieni evakkotaivalta. Olenko neuvostoyhteiskunnan aikaansaannos?) Ryssiä saatoin

Isäni synnyinkylän Tervajoen VPK:n yksikkö toimitalonsa edessä. Rivistössä mukana mm. setäni Aarne ja Kalevi Koskelainen. Nyt paikalla ei ole kiveä kiven päällä. (Kuva vuodelta 1939)

jotenkin ymmärtää mutten hyväksyä: Miksi ottaa toisen oma, purkaa pois rakennukset ja jättää maat vesakoitumaan; ei ole edes tarvinnut. Iäkkäänpiä matkatovereitani kadehdin, niin hullulta kuin se tuntuukin, heidän muistojensa tähden. Minun oli mahdoton sijoittaa maisemaan puuttuvia rakennuksia.

Toisella ja toistaiseksi viimeisellä kotiseutumatkalla isieni maille laimeni suuttumus jonkinlaiseksi apatiaksi. Idealismini liekki leimahtaa kyteäkseen realismin vakan alla.

Karjalaisuuteni selittää sen miksi pidän Kannaksen pakkoluovutusta vastenmielisenä. Iso kiusasi pienensä. Ymmärrän toki ettei tehtyä saa tekemättömäksi, mutta en voi ymmärtää sitä miksi vääräys pitää hyväksyä. On naurettavaa ja hävettävää sekä yleisen oikeustajun halveksimista suomalaisten lähteä korjaamaan ja syytämään varoja pakkoluovutettuun Karjalaan. Näinhän Viipurissa on käynyt tai käymässä.

Oletetaan erimerkin vuoksi, että pakottaisiin paljon itseäni heikomman naapurini kodistaan. Asettuisin taloonsa ja särkeisin paikat. Sitten naapurini (talon rakentaja ja alkuperäinen omistaja) tulisi korjaamaan kaiken ennalleen. Minä vakuuttaisin ystävyystäni vierestä katsellessani. Enkä panisi tikkua ristiin. Huutaisin peräänsä ruoka-apua. Ja naapuri toisi. Kunnioitaisinko tällaista naapuria? Entä muut kyläläiset? Päitään puistellen paheksuisivat.

Viipurin kirjastotalon korjausta puuhaavat maanmieheni toimivat kuvitteellisen naapurini tavoin. On ikävää, ettei nykyinen omistaja välitä kaupungistaan, tuskin tulee välittämäänäkään vaikka Viipuri viimeisen päälle kunnostettaisiin. Kun luovutettua Karjalaa katselee avoimin silmin huomaa venäläisen suhtautumisen (rakennettuun) ympäristöön eroavan suomalaisesta.

Viipurin kirjastotalon ja koko kaupungin rapistuminen on itkettävä asia. Olisi järkevää tallentaa filmille tai kuvanauhalle kaupungin tärkeimmät, jos ei kaikkia rakennuksia. Jos resurssien puute on nykyisen omistajan este kaupungin kunnostamiselle, ostakoon osaamista remonttimiehineen. Jos on rahatta, myyköön metsiään ja maitaan. Tai taloja. Jos entinen YYA-kumppani Viipurista tai sen liepeiltä talon tai molemmat halvalla möisi... voisin hyvinkin lähteä "uudisasukkaaksi" villiin itään. Vaikka heti.

RISTO KOSKELAINEN

Karjalaisten laulun jälkeen kokoontuttiin yhteiskuvaan, alla vasemmalta Veikko, Jukka, Riitta, Kaarlo, Jouko, Markku, Reima, Timo, Anne, Hilikka, Leena, Maija-Liisa, Ilmari, Pauli, Hannu, Raija, Ilmi, Laura, Marita, Kirs-ti, Lars, Sirkka ja Heikki.

Tie kääntyi oikealle kylän keskusta. Siellä ei ollut enää keskustaa symbolisoinutta Viipurin Osuusliikkeen myymälärakennusta, eikä kahta laivalaituriakaan rannassa. Kun jotain on rakennettu lisää, niin paljon on muutosta tapahtunut.

Harjuniemeen mentäessä vasemmalla, Kottosen lahden liepeillä näkyi useampia uusia tai rakenteilla olevia kauniita omakotitaloja. Sitä taloa jossa Kottonen oli asunut, ei enää ollut.

Niemeen mentäessä on ensin kapea hiekkaharjanne, sitten niemi levenee metsäiseksi, kunnes kapenee jälleen hiekkaiseksi harjunpääksi.

Taitava kuljettajamme luotsasi meidät Harjuniemen leveimpään osaan.

Poistuimme autosta ihailemaan kaunista luontoa. Päivä oli osaksi aurinkoinen ja miellyttävän lämmin.

Karppilan lahden vastarannalla näkyi Tervasaari, jossa ennen oli monen työpaikka, mutta jossa nyt ei ollut lautatarhastakaan ja varasto- ym. rakennuksista mitään jäljellä. Siitä vasemmalle näkyivät, metsittyneinä Siirion- ja Punkinsaari, Mustasaari, Rahkasaari ja Hietsaari. Pieni Lihkarin saari jäi niemen kärjen edustalle. Niemen toisella puolella, ulapan yllä näkyi Hapenen saari, jota on sanottu myös Omenapuiden saareksi, kun sen lähes kahdentuhannen tuottoisan omenapuun hedelmät, ennen sotia kulkeutuivat Viipurin kautta kulutukseen. Sotien seurauksena saaren 20:stä rakennuksesta jäi tuhoutumatta vain yksi leikkimökki, kasvianssarit hajosivat ja puutarha rappeutui.

Levähdyspaikkamme sijaitsi osittain puiden suojassa, ja paikalla ei enää ollut rakennuksia. Ennen suomalaisten aikana sillä kohdalla pohjoisrannassa oli ollut kookas punainen huvila, josta erällä oli muistoja ajalta ennen sotia ja varsinkin sodan ajalta, jolloin valitsi tanssikielto. Kiellon aikana nuorisokävi huvilassa pitämässä luvattomia tansseja. Silloinkin tieto kulki nuorten keskuudessa suusta korvaan menetelmällä. Soittajaksi kelpasi levysoitinkin. Ennen sanottiin, että kyllä joka kylästä ainakin yksi haitarinsoittaja ja pari pirtukauppiasta löytyy. Karppilassa niitä taisi olla enemmänkin.

Sinne ihanan luonnon helmaan Aila Häggström apulaisineen oli järjestänyt ruokatarjoilun, mukanaan tuomista eväspaketeista, juomineen ja makkaranpaistoinen. Lisäksi joimme kahvia, tykötarpeineen ja olimme valmiita jatkamaan matkaa.

Ajoimme takaisin Tervajoelle ja käännyimme vanhalle Viipuriin johtavalle tielle. Siinä risteyskruunun luona oikealla, oli entinen Viipurin Osuusliikkeen rakennus, jonka venäläiset muuttivat asunnoksi jo sodan jälkeen. Tien alapuolella ei ollut enää Käen taloa. Siihen lähelle, Karppilan tien varteen on rakennettu rivitaloja. Ohi ajettaessa Tervajoella, näyttivät vanhat talot olleen paikoillaan. Vanhan koulun viereen on rakennettu uudempi koulurakennus.

Menimme Viipuriin. Kävimme hotelli Druzhbassa. Sieltä saimme oppaan joka kiertoajelun aikana esitteli kaupunkia ja nähtävyyksiä. Vanhemmille osanottajille osa paikoista oli ennestään tuttuja ja palautti mieleen nostalgisia muistoja nuoruudesta.

Tavaratalossa käytiin ostoksilla. Kiertoajelu päättyi kauppatorille, jossa oli paljon myyjiä ja ostajia. Kauppahalli oli myös näkemisen arvoinen.

Sitten mentiin Pyöreään Torniin. Siellä tarjoutu kävi kuin ennen sotia. Karjalainen iloisuus pääsi valloilleen.

Näkemästämme ja kokemastamme tyytyväisinä lähdimme kotimatalle. Puheensorina oli autossa melkoinen, mutta parhaat jutut ja kaskut kerrottiin auton takapäässä.

Hyvin oli Aila varautunut pitämään meistä huolta, hän pysäytti auton vielä vähän ennen rajaa, ruoka- ja kahvittauolle. Tämän jälkeen tultiinkin pirteinä rajalle, ja Vaalimaalle noin klo 20:n hujakoilla.

Matka oli mukava ja hyvin suunniteltu. Siitä kiitokset matkanjohtajana toimineelle Pekka Koskelaiselle ja matkasihteerinä olleelle Raija Niemiselle, sekä erikseen kiitokset matkanjärjestelyistä ja ruokailusta huolehtineelle Aila Häggströmille. Hymyllään kun tervataan.

JOUKO KOSKELAINEN

Esittelyssä

Liikennöitsijä, matkaopas, Hannu Koskelainen Kausala

Viiipurissa Nesteen huoltoasemalla, Hannu Koskelainen opastaa matkailijaa.

Vanhakylälaisten kotiseutumatkalla 18.5.1996, juttelin hetken matkanjärjestäjämme, oppaamme Hannu Koskelaisen Kausala, kanssa.

Kysyin monesko matka matkaoppaana tämä oli, Hannu arveli että matkoja on tullut järjestettyä yli viisisataa, 20 vuoden aikana. Alkuaikoina ajettiin Leningraadiin ja Moskovaan. Sitten kun vähän vapautui, tulivat nämä kotiseutumatkat eripuolille Karjalaa.

“Vahvialaan on tehty lukemattomia matkoja eri kylien kyläläisten kanssa.

Vahvialan hautausmaalle mennään lähiaikoina laittamaan muistolaatta. Kivi on valmiina Mikon pihalla.”

Hannu Koskelainen on syntynään Järvenpääläisiä.

Vanhakylä 18.5.1996

Revonhätä

Viimeinen käyntini täällä oli kesällä -39, oli uitu ja sukelleltu. Niemen kärki oli ollut paljasta hiekkakangasta.

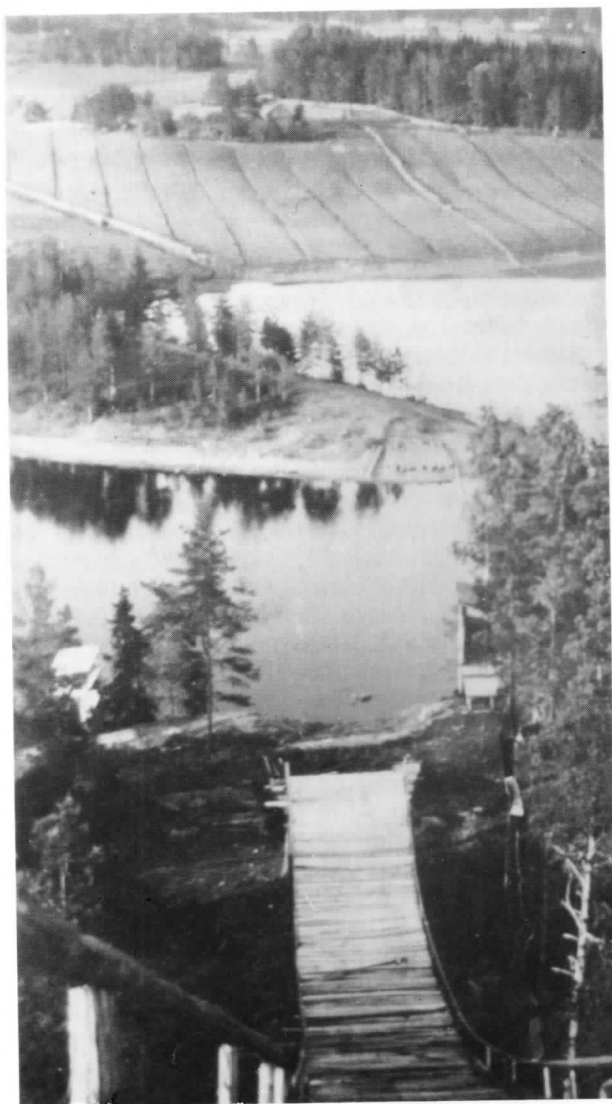
Nyt, 57 vuotta myöhemmin täällä kasvoi mäntyjä. Rannassa oli pensaikkoa, paikalla josta ennen lähdettiin uimaan.

Ennen, kesällä kahlattiin kapeikosta yli, veden ulottuessa polviin. Nyt vesi oli korkealla.

Vuonna -38 rakennetusta uimaradasta ja hyppytornista oli jäljellä kaksi hyppytornin runkopylvästä, niiden päät näkyivät vedenpinnan yläpuolella.

Uimalaitoksen vihkiäisissä oli näytösluonteisia kilpailuja. Mukana sen aikaiset huippu-uimarit *Margit Hietamäki* ja *Väinö Leskinen* (myöhemmin ministeri). Uimahyppääjät tekivät hyppytornista uljaita hyppyjä. Katsojia oli paljon.

Revonhätää vastapäätä, Tervajärven toisella rannalla on Salmenkallio. Sinne Vanhakylän ELO, rakensi syksyllä -37 hyppyrinän. Kyläläiset olivat mukana talloissa. Puutavara saatiin lahjoituksina. Talvella -38 pidettiin kahdet mäenlaskukilpailut.

VANHAKYLÄ Revonhätä, kuva Salmenkalliolta, Suksimäen tornista vuodelta 1938.

PEKKA KOSKELAINEN

Salmenkallio 18.5.1996.

Revonhännästä parisataa metriä Vanhakylään päin oli muurari *Eino Ampujan* tiilitehdas. Kesällä -39 kateselin kun vahtimestari *Eino Ampuja* oli tekemässä tiiliä. Tiilisavi sullottiin tiilen kokoiseen muottiin, pinta tasattiin laudalla ja kaadettiin lankulle kuivumaan. Märkää ja savista työtä.

Toini ja *Eino Ampuja* talon savupiippu ja uunit *Vaiwasniemellä*, muurattiin näistä *Revonhännässä* polte-
tuista tiilistä.

Istuimme entisessä uimarannassa. Söimme eväitämme. Ilma oli kolea. Tuuli. Kahvi lämmitti. Avattiin *Vii-*
purista ostettu *Champanjapullo*. Muisteltiin. Mitä kaikkea oli tehty, mistä kuljettu kun koulusta kotiin palattiin.

Myllysilta

Myllysillalta katseltiin koskea. Vesi oli korkealla. Koski kohisi mahtavasti. Myllysillan betoniseen kaidetolppaan on merkitty rakentamisvuosi 1938. Isäni *Matti Koskelainen* ja lankoni *Eino Ampuja* ja *Eino Niemelä* olivat sitä rakentamassa.

Voimalaitoksen pato pidettiin auki rakentamisen aikana. Vesi oli niin alhaalla, ettei sillan perustuksia tarvinnut paljoakaan tehdä vedenpinnan alle. Sillan maa-
rakenteet päällystettiin sopivasti hakatuilla kivilohkareilla.

Sillan ylävirran puolella on iso suvanto. Se oli meidän poikien uimapaikka. Rohkeimmat uivat suvannon yli kalliolta kalliolle. Minä en silloin uskaltanut.

Kun voimalaitoksen pato suljettiin, vesi nousi toista metriä suvannossa. Suvannon rannassa kulki ennen tie, mutta se muutettiin ylemmäksi penkereelle kun vesi keväisin nousi tielle.

Kävelin alas myllyrantaan. Näkyvissä oli sahan, myllyn ja sähköturbiinin pilariperustuksia.

PEKKA KOSKELAINEN

VANHAKYLÄ Myllysilta 18.5.1996.

VANHAKYLÄ Myllysillan rakentajia 1938. Eino Niemelä, kolm.vas. Matti Koskelainen, oik. Eino Ampuja.

MATKAKUVA

Bussi saapumassa Karppilan hautausmaalle, miettelijänä: Ilmari, Pirkko, Reima, Pauli, Raija ja Sinikka.

Muistelmia Uuraan-Viipurin matkalta 1934

Kesällä isä vei minut mukanaan, kun kävi tervehtimässä kavereitaan *Uuraassa* ja Viipurissa. Polkupyörillä mentiin. *Kapajärven* suon yli kuljettiin osittain pitkos-puita pitkin, polkupyörää taluttaen. Kuivalla polulla ja tiellä kulkiessa, minä istuin poikittain pyörän rungolla, isän polkiessa pyörää.

Vanhakylään saavuttaessa, käännyttiin Valkomäen alta *Mitikan* tielle. *Tervajoelle* tultaessa, mentiin *Vii-puri-Hamina* maantielle, siitä käännyttiin vasemmalle, Viipuriin päin. Ylitettiin *Tervajoen* silta. *Karppilan* risteyksessä käännyttiin oikealle. Tultiin *Karppilan* laivalaiturille.

Tänne isä jätti polkupyörän. Oli ollut rasittavaa istua pyörän tangolla *Vaivasniemeltä* *Karppilaan*. Vaikka asentoa vaihtoi kuinka useasti, niin takapuoli siinä puutui. Pistely tuntui, kun verenkierto palautui.

Höyryllä kulkevalla yhteyslaivalla mentiin *Uuraaseen*. Ei se pitkä laivamatka ollut, mutta jännittävä kokemus ensikertaa laivalla olevalle. *Uuras* on Viipurin ulkosatama. *Uuraasta* ja lähisaaresta lastattiin kaikki ulkomaille menevä puutavara. Satamat olivat täynnä puutavaravarastoja, lauta- ja lankkutapuleja, sekä Egyptinparrua, neljä ja viisituumaista veistettyä piirua.

Isä oli kesäisin lastaustyössä *Uuraassa*, mutta tällä hetkellä hän vietti vapaapäiviä kun lastattavaa laivaa ei ollut satamassa.

Isä meni kahvila-ruokalaan jossa hän tapasi työtovereitaan. Siellä oli muutamia hänen tuttujaan. Isä istui heidän pöytänsä. Kyseltiin kuulumisia. Pöydässä tehtiin "laseja" noin puolisolaa. Taskumatista loraus ja soodavettä päälle. Kyllä riitti tarinaa kavereitten kesken. Minä istuin eri pöydässä. Isä oli tilannut minulle riisipuuroa rusinasopan kanssa. Voitte arvata kuinka hyvälle puuro ja rusinasoppa maistui seitsemänvuotiaan pojan suussa.

Kun isä oli aikansa tarinoinut kavereittensa kanssa, lähdettiin laivalla Viipuriin. Hän halusi käydä tervehtimässä lankoaan *Tetrin Pekkoa*. Tetrit asuivat puutalossa *Pellervonkadulla*. Pekko ei ollut kotona. Isäni ja Pekon vaimo, tätini *Eevan* välit eivät olleet parhaimmat. Lähdimme tapaamaan Pekkoa hänen työpaikalleen *Savo-Karjalan Tukkuliikkeeseen*.

Oli iltapäivä. Isä tavoitti Pekon. Pekko-setä oli kovin ilahtunut isän tapaamisesta. Kun Pekko pääsi työstä menimme heille. Olimme yötä siellä. Pekon ja Eeva-tädin lapset olivat aikuisia, eivätkä olleet kotona. Eeva-täti laittoi meille ruokaa illalla. Isä ja Pekko tekivät "kopsuja" ja tarinoivat vilkkaasti. Eeva-täti oli vähemmän ilahtunut miesten seurustelusta.

Aamulla lähdettiin kotiin. Viipurin satamassa oli vilkasta. Nosturit kääntyivät, nostivat taakkoja laivoista, taikka lastasivat niitä. Oli siinä ihmettelemistä seitsemänvuotiaalle. Matkustajalaiturilta menimme laivaan, joka vei meidät *Uuraan* kautta *Karppilaan*. *Karppilasta* isä pyöräili *Tervajoen* kautta *Vanhakylään* ja sieltä *Vaivasniemelle*.

Ja ne tuomiset lapsille! Kuka muistaa pienet parasakit, jotka olivat sinisiä, punaisia, keltaisia ja vihreitä! Niitä oli pussillinen, sekä pumpernikkelit jokaiselle.

Uuraassa lastaustöissä. *Matti Koskelainen*, *Vanhakylä*, vas. *Tauno Koskelainen*, kesk. ja *Mikko Koskelainen*, *Taunon isä Tervajoki*.

Tapahtui ennen...voimamies

Karppilassa oli hiihtokilpailut. Meren jäällä. Isäni *Matti Koskelainen* oli mukana hiihdoissa. Vahvoilla käsi-voimilla työntäen, hän hiihteli voimakkaasti. Kun kilpailussa oli yhteislähtö hän ennätti paljon ennen muita kääntöpaikalle. Istui kivelle ja pani tupakaksi.

Odotteli kun muut tulivat kääntöpaikalle ja kääntyivät takaisin.

Isälle sattui arviointivirhe. Hän antoi muille reilusti etumatkaa, eikä ehtinyt tavoittaa kaikkia, ja sijoittui kilpailussa kolmanneksi. (Edelläolevasta lienee johtunut, ettei Mattia sen jälkeen päästetty kilpailemaan ja niinpä *Mikko-veli* kertoikin lahdella olleista kilpailuista, joihin Mattia ei otettu mukaan "liian ylivoimaisena hiihtäjänä". *Toimitus*).

Isä oli *Hovimaalla* kaakelitehtaalla työssä. Siellä oli yksi hevosmies, rahtiajuri, joka aina näytti ja kehui voimiaan. Tehtaalla oli iso paino jota rahtiajuri nosti 10 kertaa, ja kehaisi: "Hän antaa talonsa sille joka nostaa enemmän kuin hän".

No. Isä meni siihen ja nosti 15 kertaa. Heitti sitten takkinsa pois, ja nosti vielä 25 kertaa yhtämittaa. Rahtiajuri meni hiljaiseksi. Ei puhunut talon antamisesta entää mitään

Elämää Viipurin pitäjässä ja kaupungissa ennen talvisotaa

Näkymä Viipurin linnan tornista Linnankadun ja Pantsarlahden suuntaan kesällä 1994.

Koskelaisten suku on lähtöisin Vahvialan Koskelasta, joka sijaitsee n. 20 kilometrin päässä Viipurin kaupungista. Vahviala erotettiin itsenäiseksi kunnaksi vuonna 1921 Viipurin maalaiskunnasta, joten se ehti olla omana kuntanaan vain parikymmentä vuotta. Koskelaisia asui ennen talvisotaa lähinnä Vahvialan alueella sekä muuallakin maalaiskunnassa sekä Viipurin kaupungissa. Kun Karjalan kannaksen luovuttamisesta on kulunut jo yli viisikymmentä vuotta, ovat nuorimmatkin kotiseudulta muistikuvia omaavat suvun jäsenet yli 60 vuotiaita. Niinpä tässäkin kirjoituksessa esitettävä kuvaus elämästä ja elämän olosuhteista kolmessa entisessä Viipurin pitäjän kylässä perustuu lähinnä kirjallisiin lähteisiin.

Historiallista taustaa Viipurista

Viipurista on kautta aikojen kirjoitettu paljon eikä syyttä, sillä olihan Viipuri varsin poikkeuksellinen kaupunkiemme joukossa. Viipuri poikkesi historialtaan, asukailtaan ja kulttuuriperinnöltään ratkaisevasti muista Suomen kaupungeista. Myös kaupungin ja sitä ympäröivän maaseudun välinen vuorovaikutus oli poikkeuksellinen: osittain vilkas ja osittain yllättävän vähäinen. Etenkin aikaisempina vuosisatoina oli selvä kuilu kaupungin ruotsalais-saksalaisen sisäpiirin ja sitä ympäröivän puhtaasti suomenkielisen maaseudun välillä. Eräänlaisena symbolina tälle eristäytyneisyydelle oli se, että kaupunki oli muurien ympäröimä ja sen portit suljettiin yöksi aina 1800-luvun puoliväliin saakka.

Viipuri perustettiin rajalinnoitukseksi jo 700 vuotta sitten ja rajakaupunkina se pysyi kaupunginoikeudet vuonna 1403 saatuaankin vielä satoja vuosia. Viipurin lääni erotettiin muusta Suomesta ja Ruotsin valtakunnasta Isonvihan jälkeen Uudenkaupungin rauhassa 1721 kunnes se palautettiin Suomen suuriruhtinaskuntaan vuonna 1812.

Rajakaupungin luonne teki Viipurista vilkkaan kauppakaupungin ja sen keskustan arkkitehtuurissa on vieläkin havaittavissa saksalaisen hansakaupungin piirteitä, joskaan ei yhtä selvästi kuin esimerkiksi Tallinnan vanhassa kaupungissa. Saksalaisilla kauppiaa- ja teollisuus-suvuilla onkin ollut merkittävä vaikutus kaupungin kehitykseen ja nimillä Hackman, Wahl ja Starckjohann on oma sijansa Viipurin ja koko Suomenkin taloushistoriassa. Saksa — eikä suinkaan Venäjä — oli myös kaupungin virallinen kieli Viipurin kuullessa Venäjän valtakuntaan 1700-luvulla. Kuvaa-va ajalle oli, että Viipurissa toimi saksalainen tyttökoulu (ensimmäinen tyttökoulu Suomessa) yli puoli vuosisataa, kunnes se v. 1841 muutettiin ruotsinkieliseksi.

Isonvihan jälkeinen sadan vuoden aika osana Venäjää ennen Viipurin läänin palauttamista muun Suomen yhteyteen merkitsi aluksi sekä kaupungille että maakunnalle taantumuksen ja jälkeensä jääneisyyden aikaa. Tilanne muuttui kuitenkin vuosisadan loppupuolella, Katarina Suuren aikana. Venäläisillä oli tuolloin strategistakin mielenkiintoa hoitaa hyvin läntistä etuvar tiotaan. Se merkitsi kaupunkilaisille työtä ja toimeentuloa sekä linnoitusten rakentamisessa että niiden ylläpitämisessä. Tämä kaikki näkyi myös kaupungin alueen laajenemisena ja väkiluvun kasvuna. Maaseudun asukkaille olosuhteiden kehitys parempaan suuntaan alkoi kuitenkin vasta lähes sata vuotta myöhemmin.

Viipuri oli todella kansainvälinen kaupunki. Esimerkiksi vielä 1870-luvulla silloin suhteellisen pienellä kaupunkialueella asui n. 13.000 henkeä, joista suomenkielisiä oli hiukan yli puolet, venäjänkielisiä 19 %, ruotsinkielisiä 18 % ja saksankielisiä 5 %. Kaupungin maistraatin pöytäkirjat tehtiin yli sadan vuoden ajan vuoteen 1840 saakka saksaksi ja sen jälkeen ruotsiksi. Vasta 1901 tuli suomi kaupungin toiseksi pöytäkirjakielleksi ja vuodesta 1905 tiukan äänestyksen jälkeen ainoaksi kieleksi.

Uuteen aikaan

Viipurin kaupungin ja sitä ympäröivän maaseudun erot olivat vielä 1800-luvulle saakka kenties suuremmat kuin muualla Suomessa. Tällöin vilkkaan ja kukoistavan, ulkomaankauppaa käyvän kaupungin ympärillä eli väestö, jonka yhteydet kaupunkilaisiin olivat suhteellisen vähäiset. Tilanne muuttui kuitenkin nopeasti 1800-luvun lopussa. Teollisuuden kehittyessä tarvittiin kaupunkeihin työvoimaa, jota saatiin läheiseltä maaseudulta ja aikaa myöten muualtakin Suomesta. Muutoliike kaupunkiin vilkastui vuosisadan vaihteen tienoilla, minkä lisäksi työssä käytiin rautateiden kehityksessä lähiasemilta kuten Vahvialan Hovinmaalta ja Nurmista. Rautatieyhteydet ja myöhemmin linja-autoyhteyksien kehittyminen olivat keskeisessä asemassa vahvialaisten kokemuspäiirin laajenemisessa 1900-luvun ensi vuosikymmeninä.

Suomen taloudellinen toimeliaisuus kehittyi nopeasti 1860-luvulta alkaen. Silloin saatiin oma raha, aiemmin metsien hävittämisen pelosta kielletty sahateollisuus vapautettiin ja monia muitakin elinkeinoelämän esteitä poistettiin. Tavallisten kansalaisten kannalta tärkeä asia oli kansakouluasetuksen säätäminen, koska se ensi kerran antoi mahdollisuuden opin saamiseen omalla kielellä. Yleinen oppivelvollisuus, koulupakko tuli kuitenkin vasta itsenäisyyden aikana 1922.

Eräs Suomen ensimmäisiä kansakouluja oli Viipurin pitäjän Tervajoella, kuten Hannu Koskelaisen toimittamasta Tervajoki-kirjasta käy ilmi. Jo vuonna 1855 perustettu yksityinen koulu toimi aluksi vain lauantaisin ja sunnuntaisin, mutta laajeni kuusipäiväiseksi alettuaan vuodesta 1869 saada valtionapua. Kansakoulut yleistyivät maaseudulla kuitenkin vasta vuosisadan vaihteessa, joskin Viipurin pitäjässä koulut alkoivat yleistyä jo vuoden 1890 tienoilla. Kaupungin puolella oltiin parikymmentä vuotta ajassa edellä, sillä v. 1872 siellä aloitti esikaupungit mukaan luettuna jo kuusi kansakoulua. Sen sijaan ensimmäinen varsinainen oppikoulu, Viipurin klassillinen lyseo aloitti vasta 1879.

Suomen itsenäisyyden alkuvuosien taloudellinen ja yhteiskunnallinen kehitys oli hämmästyttävän nopeaa. Koko kansan tuntui jo vuosisadan alussa vallanneen yritteliäisyyden ja itsensä kehittämisen into. Sitä kuvaa myös määritelmä Suomesta yhdistysten ja seurojen luvattuna maana, jossa rekisteröityjä yhdistyksiä oli ja on edelleen väkilukuun verrattuna enemmän kuin missään muualla maailmassa. Perustettiin nuorisoseuroja, maamiesseuroja, työväenyhdistyksiä, vapaapalo-

kuntia, kansanopistoja, työväenopistoja, osuuskuntia ja erityisesti urheiluseuroja, joita joka kylässä oli vähintään yksi ja parhaassa kaksi. Kaikilla näillä oli suuri merkitys ihmisten aktivoimisessa ja yleisen tietotason nostamisessa. Maaseudulla se merkitsi myös käytännön tasolla uusia tietoja ja taitoja sekä uusia tuotteita ja viljelystapoja. Kaupungeissa taas kahdeksantuntisen työpäivän säätäminen antoi enemmän vapaa-aikaa ja mahdollisuuksia erilaisiin harrastuksiin ja itsensä kehittämiseen.

Viipurin maalaiskunnan Yläsommeen kylä

Valtioneuvos Johannes Virolainen on kirjassaan "Polun varrelta" todennut vain 16-17 kilometrin päässä Viipurista sijainneen kotikylänsä Yläsommeen olleen vielä 1900-luvun alussa varsin takapajuinen ja asenteiltaan vanhoillisen. Kylä maatilat olivat suhteellisen pieniä ja asukkaisen rahatulot vähäisiä, minkä vuoksi piti elää säästäväisesti ja uusia rahanmenoja karttaen. Rahaa ei paljon ollut, mutta eipä ollut velkaakaan. Johannes Virolainen kuvaa myös sitä nopeaa kehitystä, joka erityisesti 1920-30-luvuilla tapahtui sekä asenteissa että kylän elämän olosuhteissa. Vielä 1920-luvulla ei Yläsommeessa ollut sähköä, ei yhtään puhelinta, autoa eikä myöskään linja-autoyhteyksiä mihinkään suuntaan. Liikenne tapahtui yhä jalan tai hevosperillä ja vähitellen myös polkupyörillä.

Kyläläiset olivat myyneet maitoa ja piimää Viipuriin, mutta lehmien tuotto oli vähäistä, joten yleensä vain kesäaikaan riitti maitoa myytäväksi. Vasta 1920-luvulla alkoi karjatalous kehittyä ja nimenomaan maidon tuotanto kasvaa. Silloin muodostui viiden kuuden talon ryhmiä, jotka alkoivat viedä "tinkimaitoa" pääasiassa Kolikkoinmäen ja sen lähistön asukkaalle. Kukin yhtymä vei yleensä joka arkipäivä hevoskuormalisen maitoa pienissä 2-5 litran kannuissa, jotka jaettiin suoraan ostajille heidän omissa astioissaan. Järjestelmä oli siinä mielessä hyvä, että tinkimaidosta saatiin parempi hinta kuin meijeristä. Vasta 1930-luvulla perustettiin oma maidonmyyntiosuuskunta, joka hoiti maidon Valion meijeriin. Viipuriin myytiin myös heiniä ja halkoja sekä rakennusten täytteeksi sammalta ja suokanervia.

Virolainen mainitsee myös "yöajon keinona" rahan ansaitsemiseen. Tätä tehtiin Yläsommeelta lähinnä Kolikkoinmäellä, Talikkalassa ja Tiiliruukilla. Näissä kaupuninosissa ei ollut 20-luvulla vesijohtoja ja viemäreitä, joten käymälöiden jätteet oli ajettava kaatopaikalle. Se hoidettiin pääosin hevospelein lähiseutujen maalaisten toimesta. Työ tehtiin luonnollisista syistä oiseen aikaan, ja varsinaisen ajotaksan päälle saattoi saada palkkaa myös luonnossa tuomalla viimeisen ravinteikkaan kuorman omalle pellolle.

Maataloudessa talvisotaan mennessä tapahtunut kehitys oli edellä kuvattua taustaa vasten todella nopeaa. Virolaisen mukaan ostettiin maatalouskoneita, raijattiin uutta peltoa ja aloitettiin sokerijuurikkaan viljely, kun Antrean perustettiin Itä-Suomen raakasokeritehdas. Myös aiemmin ulkonaisesti harmaa, jopa pimeä maalaiskylä muuttui viimeisen kymmenen vuoden aikana: taloja maalattiin, rakennettiin kokonaan uusia rakennuksia ja kunnostettiin vanhoja.

Oppikouluun pääseminen oli vielä 1920-luvulla maalais- tai esikaupunkipojalle harvinaista. Johannes Virolainen oli Yläsommeen kylän ensimmäinen ylioppilas v. 1932. Sukulaistemme Kaarlo Tetri naapurikylästä oli seuraavana vuonna ensimmäisiä näiltä tienoilta ylioppilaksi kirjoittaneita. Mahdollisuus oppikoulun käyntiin yleistyi vasta sotien jälkeen 1960-luvulla ja vasta peruskoulun myötä siitä on ollut varsinainen "jo-

Hiekan kansakoulu seisoo vanhalla paikallaan kalliisella mäellä keskellä kylää.

kamiehen oikeus”.

Kaarlo Tetri on muistelmissaan ”Viipurista maailmalle” kuvannut myös lapsuus- ja nuoruusvuosiaan lyhyesti mutta kiintoisalla tavalla. Kun Johannes Viro-laisen vanhemmat olivat suhteellisen hyvin toimeentulevia maanviljelijöitä, olivat Kaarlo Tetrin taloudelliset lähtökohdat heikkommat. Hänen isänsä oli toiminut Viipurissa kuorma-ajurina ja muuttanut 1918 Yläsommeelle maanviljelijäksi. Kotona oli myös kanala ja vihannestarha, joiden tuotteita myytiin Viipurin torilla. Muutaman vuoden kuluttua vanhemmat perustivat kaupan kylän keskustaajamaan ja muuttivat sen myöhemmin Maksilahteen. Kaupanpidon muututtua pula-aikana kannattamattomaksi he muuttivat Kaislahden asemakylään ja myöhemmin takaisin Viipuriin. Tetrin kirjasta saa osaltaan käsityksen siitä, miten koulumatkat junalla veivät aikaa ja millaista itse koulunkäynti siihen aikaan oli. Koululaisen kesätyöllä topparoikas-
sa oli tärkeä taloudellinen merkitys ja lähes mahdollista oli vähävaraisen opiskella yliopistossa päätoimisesti aikana, jolloin ei tunnettu opintotukia eikä valtion takaamia opintolainoja.

Vahvialan Tervajoki

Viipurinlahden pohjoispuolella Vahvialassa olleen Tervajoen kylän elämää on kuvattu monipuolisesti Hannu Koskelaisen toimittamassa Tervajoki-kirjassa. Kylän moni talollinen, Hannun isä mukaanluettuna, oli saanut ostaa tilansa Possulin kartanon maista Lex Kallion perusteella muodostetuista tiloista. Lisätuloja perheen elätykseen ja tilan hankintoihin saatiin usein työstä lankunkantajina Tervajoen satamassa. Maanviljelys oli muutenkin tuohon aikaan etenkin kesäisin kovaa työtä, jossa päivät olivat pitkiä ja lepoa hetket vähäisiä. Toinen sukupolvi eli 1900-luvun puolella syntynyt pääsivät jo kouluun ja muutenkin nauttimaan enemmän vapaa-ajasta vanhempiensa kovan panostuksen tuloksena.

Tervajoen yhdistystoiminnassa oli v. 1924 perustulla VPK:lla keskeinen asema. Se kokosi paitsi palokuntalaisia harjoituksiin myös väkeä huvitilaisuuksiin, joilla rahoitettiin oman talon hankintaa ja ylläpitoa. Oma talo Tervajoen VPK:lle saatiinkin jo v. 1932. Toiminnassa oli huvi-, ravintola- ja arpajaistoimikuntien aktiivisilla miehillä ja naisilla tärkeä osa paitsi VPK:n talouden tasapainottamisessa myös koko kylän yhteishengen ylläpitäjinä.

Tervajoen asukkaat muodostivat pienoiskuvan Suomen silloisesta yhteiskuntarakenteesta. Suurempi osa sai toimeentulonsa vielä maanviljelyksestä. Lisätuloja hankittiin metsätyöstä ja satamasta. Perheet olivat tuohon aikaan suurempia kuin nykyään eivätkä pienet tilat aina kyenneet elättämään aikuiseksi varttuvaa jälkikasvua. Yhä useampi alkoikin 1930-luvulla olla jo päätoimisesti talvella metsätyössä, kesällä taas uitossa ja satamassa. Kylän suurin työpaikka oli Tervasaareissa Wählin lastauspaikka lautatarhoineen ja katkaisusahoineen. Lisäksi käytiin töissä Viipurissa ja Uuraassa. Naisten työssäkäynti ei siihen aikaan ollut maaseudulla vielä kovin yleistä, mutta yhä enemmän heille alkoi tulla kysyntää tehtaisiin sekä myymälöihin ja muihin palvelu-ammatteihin.

Hannu Koskelaisen mukaan palokunta oli Tervajoenla kaikki kaikessa ja sen riveissä kylän nuoret myös urheilivat. Palokunnan kentällä käytiin myös urheiluseurojen kilpailut. Näkyvin seura oli Vahvialan Kiistan Tervajoen osasto. Muita tervajokelaisten seuroja olivat olivat Karppilan Kaiku ja Vanhankylän Elo. Koskelaisia löytyi kaikista seuroista: Vahvialan Kiistan edustajina Karin Koskelainen (Hannun sisar) ja Veik-

Vuosisadan alussa rakennettu Hiekan kappeli. Ovella inkeriläis-syntyinen, suomea puhuva talonmies.

ko Koskelainen ylsivät maaotteluedustuksiin saakka. Vanhankylän Eloa edustaneet Koskelaisen veljekset ja serkukset tunnettiin kautta Suomen kovina hiihtäjinä ja olivat Suomen edustajina Työväen talviolympialaisissa. Myös koko Suomen mahtiseuroihin kuulunut Viipurin Urheilijat alkoi ulottaa toimintaansa Viipurin lähikyliin ja niinpä sen Tienhaaran osasto oli mukana kilpailemassa myös tervajokelaisten urheilijoiden sieluista.

Viipurin Hiekka

Koskelaisia asui myös Viipurissa. Vahvialasta kaupunkia lähestyttäessä tulivat kaupungin puolella ensimmäisinä vastaan aikaisemmin maalaiskuntaan kuuluneet Sorvalin, Saunalahden ja Hiekan esikaupunkialueet. Itse olen lapsuudessa asunut Hiekan-Pikiruukin alueella Suomenveden pohjukassa Monrepoon puiston tuntumassa paikassa, joka oli vain pari kilometriä linnuntietä kauppatorilta. Suurin osa asukkaista oli työväkeä, joka kävi työssä joko kaupungissa tai Vekrotniemen sahalla kuten vanhempani. Talot olivat puutaloja ja asunnot pieniä ilman mukavuuksia. Meillä oli ilo asua meren rannalla kuuluisan näyttelijän Ida Aalbergin aviomiehen vapaaherra Alexander Uexkull-Gyllenbladintien entisessä huvilassa, jossa ennen talvisotaa oli monta muutakin yhden huoneen ja keittiön asuntoa.

Elämä Hiekan-Pikiruukin alueella oli aikalaisten kertoman mukaan vilkasta ja monipuolista. Siellä oli

kaksikin VPK:ta, joista Monrepoon VPK oli perustettu jo 1895 ja vietti siten viime vuonna nykyisen koti-Suomen puolella 100-vuotisjuhliiaan. Hiekan VPK oli taas muutaman vuoden nuorempi.

Palokunta-aate yhdisti hiekkalaisia myös siinä mielessä, että siinä ei ollut samaa poliittisävyistä jakoa kuin urheilussa, jossa liittorajat olivat tuohon aikaan hyvin tiukat. Kun Viipurissa oli myös Palopäälystökoulu, olivat monet palokunnan jäsenet isäni mukana-luettuna suorittaneet palopäälystökurssin. Hiekan kansakoulun vieressä korkealla mäellä sijainnut palokunnan talo oli suosittu illanviettojen ja tanssien pitopaikka. Talo tuhoutui jo talvisodassa, mutta koulurakennukset, vuosisadan alussa rakennettu puutalo ja myöhemmin valmistunut lisärakennus ovat edelleenkin koulukäytössä.

Paikallaan on vielä myös vähän matkaa koulusta oleva aikanaan Monrepoon paroni Paul Nikolayn avustuksella rakennettu puinen kappeli, joka suomalaisten voimin kunnostettuna on taas kauniissa maalissa. Kolmikymmenluvulla alakouluna toiminut vanha kansakoulu sijaitsi taas laivalaiturille ja sahalle menevän Hiekankadun varrella. Sen vastapäätä oli nuorisoseuran talo, jonka seinällä sijaitsi vuosisadan vaihteesta peräisin oleva taulu seuraavine opetuksineen: "Hattu naulaan, keppi nurkkaan, huonot aatteet oven taakse."

Varsin merkittävä ja hyödyllinen muoto hiekkalaisten yhteistoimintaa oli Hiekan saunaosuuskunta, jonka ensimmäinen saunarakennus valmistui jo 1908 ja uusi, viimeistä huutoa oleva rakennus kolmikymmenluvun puolivälissä. Sauna lieene ollut vielä sodan jälkeenkin käyttökunnossa, mutta sen rakennusaineet hanoineen, putkistoineen ja muine kalustoineen olivat siinä määrin hyviä, että niitä on ilmeisesti käytetty suurempiin tarpeisiin. Sen vielä jäljellä olevasta tyylikkäästi kaareutuvasta seinämuurista voi saada mielikuvan saunan mittasuhteista ja menneestä loistosta. Saunaosuuskunnan kaikkia kansalaispiirejä kokoavaa luonnetta kuvaavat sen ensimmäisen johtokunnan jäsenen ammatit: talonomistaja, viilaaja, kirvesmies, muurari ja puuseppä. Osuuskunnan lainojen takaaajina ja kannatusjäseninä olivat kauppaneuvokset Hackman, Sergejff ja Lallukka. Jäseniksi liittyivät myös paroni Ni-

kolay ja kreivi Stackelberg. Jäsenyys ei ilmeisesti kuitenkaan velvoittanut käyttämään osuuskunnan palveluksia.

Hiekassa oli myös laivaosuuskunta, joka kesäisin huolehti laivaliikenteestä Hiekan laiturista kauppatorille. Vaikka matka ei ollutkaan pitkä, oikaisi vesitie huomattavasti, sillä jalankin kulkien matka kauppatorilta Suomenveden toiselle puolen Hiekkaan kulki Linnansillan yli Haminan portin ja vallitusten kautta. Paikallisliikenteen linja-autot Hiekkaan ja Pikiruukiin alkoivat kulkea vasta 1930-luvulle tultaessa.

Myös Hiekan nuoriso vietti aikaansa urheilun parissa. Hiekan laanilla ja Huttu-Tuomaan kentällä pelattiin, juostiin ja kilpailtiin joko muuten vain liikunnan riemusta tai sitten Hiekan Riennon, palokunnan tai nuorisoseuran riveissä. Kaupunginosan huippuja houkuttelivat jo Viipurin Urheilijat, Sorvalin Veikot ja muut kuuluisat seurat. Viipurihan oli kuuluisa yleisurheilu- ja palloilukaupunki, mutta olympialaisia kultamitalimiehiä löytyi niin painissa, nyrkkeilyssä kuin voimiste-lussakin. Berliinin olympialaisten aikaan 1936 eivät radiot vielä olleet hiekkalaisissa kodeissa yleisiä, mutta kisauutisia seurattiin tarkkaan Karjalasta ja Kansan Työstä.

Lopuksi

Elettiinpä ennenkin vaikk' ojan takan' oltiin, lauloivat Jukolan pojat "Seitsemässä veljeksessä". Kuuden-seitsemänkymmenen vuoden takaiset muistot ovat helposti vuosien kultaamia ja niin tässäkin tapauksessa. Tässäkään yhteydessä ei voi olla unohtamatta kolmekymmenluvun pula-aikaa, jonka vaikutukset kohdistuivat raskaasti etenkin vientiteollisuuden palveluksessa olleeseen työväestöön ja maaseuden tilattomaan väkeen. Nykyisen kaltaisista työttömyyskorvauksista ja muusta sosiaalisesta turvaverkosta ei tuohon aikaan voinut edes uneksia. Helppoa ei ollut maanviljelijöilläkään pienine tiloineen metsätulojen supistuessa ja muidenkin ansioiden vähetessä. Maatiloja meni noin vuosina runsaasti vasaran alle ja virkamiestenkin palkkoja alennettiin 10 %.

Pula-ajasta toivuttiin kuitenkin nopeasti ja varsin

Hiekan saunan raunioita ja sen edessä olevia nykyvenäläisiä asuintaloja ihmettelevät kuvassa Anu ja Jukka Koskelainen äitinsä Aulikin kanssa.

Ilmi ja Tuovi Koskelainen Löytömäellä, Kujansuun talon pihalla 1925.

hämästyttävä on se taloudellinen kasvu, joka tapahtui itsenäisyyden kahden ensimmäisen vuosikymmenen aikana Karjalan kannaksella vuoteen 1939 mennessä. Tätä kehitystä kuvaa myös Väinö Linna länsisuomalaisen maaseudun näkökulmasta "Täällä pohjantähden alla"-kirjasarjan kolmannessa osassa. Keskeinen vaikutus tässä nousussa oli ihmisten kasvaneella yritteliäisyydellä ja yhteistoiminnalla, joihin taas oli vaikuttanut yleinen sivistystason ja teknisen osaamisen kasvu. Tässä ei Suomen kansan muuten niin ihannoimalla yliopistosivistyksellä ollut mielestäni yhtä suurta merkitystä kuin sillä tiedolla, taidolla ja asenteella, joka syntyi sekä teollisuutta että maataloutta palvelevissa ammatillisissa oppilaitoksissa ja erilaisissa vapaa-aikana suoritetuissa niin käytäntöä kuin yleissivistystäkin edistäneissä opinnoissa.

Suomalaisten urheilijoiden hyvä kansainvälinen menestys nosti kansallista itsetuntoa ja sai ihmiset liikelle sekä itse harrastamaan että kilpailuja seuraamaan. Samaan aikaan virisivät myös muut hyvät harrastukset laulukuo- rosta näytelmäkerhoon, maatalouskerhoista työväenopiston iltakursseihin, palokunnan iltamasta metsänleimauskilpailuihin ja niin edelleen. Kaikki tämä tapahtui vapaa-aikana sekä maalla että kaupungissa useimmiten kovaa ruumiillista työtä kuu- tena päivänä viikossa edellyttävän työpäivän jälkeen.

Näillä kaikilla tekijöillä ja ennen kaikkea esivanhempiemme kovalla työllä on ollut oma vaikutuksensa siihen taloudelliseen kasvuun ja elinolojen paranemiseen, joka noina vuosina maassamme tapahtui. Samalla luotiin pohja sille kansalliselle yksimielisyydelle, joka auttoi meitä kestäämään sotavuodet ja Karjalan menetyksen sotakorvauksineen ja joka oli alkuna sodan jälkei-

Pienen tytön Löytömäki

Matka Koskelasta Löytömäelle taittui ensimmäisen ker- ran hevoskyydissä v. 1922, kun muutimme sinne kau- panpitoon Kujansuun taloon.

Kyläläiset olivat mukavia asiakkaita. Isännät kävi- vät illansuussa, ennen kaupan sulkemista tupakan os- tossa ja siirtyivät tuvan puolelle istumaan ja haastele- maan.

Isäntien huomaamatta, livahdi tuvan ovesta pieni tyt- tö istumaan penkinpäähän kuuntelemaan. Tupa oli hä- mää, kun valona oli vain pieni seinälamppu. Siinä hä- määssä, vanhojen isäntämiesten haastellessa, vanhat asiat alkoivat kiinnostaa pientä tyttöä. Ja kiinnosta- vat vieläkin iästä huolimatta.

Vuoden 1923 alussa alkoi koulunkäynti Löytömäen alakansakoulussa. Koulupäivän päättyessä oli kiire ko- tiin, syömään ja sen jälkeen laskemaan kelkalla mä- keä *Pyhämäen* vuorelta. Sieltä sai kovan vauhdin ja pääsi järven jälle.

Kesällä *Pyhämäen* rannassa opeteltiin uimaan, en- sin käsipohjaa ja myöhemmin pysyttiin jo vedenpin- nalla.

Maalla oli lapsena mukavaa, kun heti aamupalan jälkeen pääsi rantaan uimaan ja soutelemaan. Joskus varhain aamulla, kun naapuritalon tyttö ajoi lehmiä hakaan, piti minun päästä juoksemaan perässä.

Sitten talvella, koulusta tultua, oli syönnin jälkeen kova kiire ulos, kun odotin *Mikkolan* poikien, Oton ja Eemelin tuloa metsästä tukkikuormineen. Pojat pyy- sivät minua kyytiin tukkikuorman päälle. Niin minä aina istuin jälkimmäisen kuorman päällä ja otin kyy- tiä kolmen talon ohi. *Martin-Mikon* talon kohdalla jäin kyydistä pois ja aloin tallustella kotiin päin. En malt- tanut kuitenkaan kulkea *Sepän* talon ohi vaan menin sisälle. Siellä *Miina-emäntä* sanoi: "Sie senko kulet laiskan!" ja pani pyyhkimään ompelukoneen jalkoja. *Sepän* talossa ei kukaan saanut olla laiskana.

Vielä kerron, kun me tytöt yritimme paistaa rahu- jauhoista leipää. Lakaisimme varaston lattialta sinne karisseet jauhot ja pussista otimme lisää. Rakensim- me tiilikivistä uunin. Ei me käsitetty että se tuli liian lähelle öljytynnyriä. *Meeri-serkku* Tervajoelta, maalais- talon tyttärenä oli nähnyt miten leipää paistetaan. Mi- nä siinä touhun ilossa menin kertomaan äidille: "Meil- o jo tul uunis ja koht paistetaan." Mutta touhumme lop- pui, kun äiti tuli tiskivati täynnä vettä ja sammutti tu- lemme.

Sain neljän tytön ryöpytyksen kun kävin kertomas- sa touhuistamme.

Kyllä näitä muistoja olisi, mutta tämä riittääköön.

TUOVI KOSKELAINEN

selle uudelle nousulle. Tästäkin syystä myös nykypol- ven on hyvä tietää millaisissa oloissa vanhemmamme ja esivanhemmamme ovat menetetyssä Karjalassa elä- neet.

Kirjalliset lähteet:

Hannu Koskelainen (toim.): Tervajoki; kylä, joki, meri
K. Rauhala: Hiekkalaisten yhteistoimintaa
Kaarlo Tetri: Viipurista maailmalle
Johannes Virolainen: Polun varrelta
Viipurin kaupungin historia
Kuvat: Heikki Koskelainen

HEIKKI KOSKELAINEN

Havaintoja Viipuri-matkalta

Matkapäivä valkeni pilvipoutaisena. Helsingistä lähtijät, 18 henkeä ja matkanjärjestäjä *Aila Häggström* olivat valmiina lähtöön kello kuusi.

Lännessä tuuli näytti tuovan ukkospilven Helsingin ylle. Matkattiin itään, pilveä pakoon.

Porvoosta autoon nousi kymmenen henkilöä. Hiu-kan aikataulusta myöhässä oltiin Leikarissa, josta joukko täydennettiin seitsemällä henkilöllä.

Matkanjärjestäjä selosti matkaohjelmaa, jakoi esitetyt tulliselvityskaavakkeet ja toivotti sukuseuran matkalaiset tervetulleiksi. Matkanjohtaja yhtyi tervetuloa toivotuksiin ja toivoi sukulaisjoukon viihtyvän matkalla ja säätilan suosivan matkaa.

Aimoannoksessa pysähdyttiin juomaan aamukahvit, täydennettiin tulliselvityskaavakkeet ja suoritettiin perustyhjennys.

Suomen tulli tarkasti passit. Tullimies kertoi isänsä olevan Karppilasta syntyisin ja toivotti hyvää matkaa.

Ylitettiin raja

Venäjän rajavartija kirjoitti ylös auton rekisterinumeron ja merkin sekä antoi kopion kuljettajalle. Kuljettajan piti leimauttaa kopio tullissa. Rajavartija pyysi cococolaa. Pysähdyttiin. Aila vei pullot rajavartijalle.

Venäjän passitarkastuksesta selvittiin sujuvasti. Bussin tarkastuskin kävi nopeasti. Tarkastajat kiinnostuivat virvoitusjuomista, joten heillekin luovutettiin pullot.

Rahanvaihtaja, ruskeasilmäinen poika otettiin autoon ja joukolla vaihdettiin pieni määrä ruplia. 50 mk oli 50 tuhatta ruplaa.

Pysähdyttiin jonkun kilometrin päästä rajasta ja suomalaisrekisterissä olevasta Ladasta avattiin taxfree. Varasto oli kohtuullisen monipuolinen ja sieltä jokainen löysi tarvitsemansa virvoke- tai savukepakkaukset.

Matka jatkui

Hannu Koskelainen selosti ohitettavien paikkojen ja jokien nimiä.

Tultiin Tervajoelle. Täällä poikettiin hakemaan paikallista miliisiä turvakuuksi piknik paikalle. Hän ei ollut kotona, mutta saatiin tietää että on paikalla kun piknik tilaisuus alkaa.

Ohjelmassa oli Karppilan hautausmaalla käynti. Karppilaan haudattujen muistomerkillä suoritettiin kukkalaitteen lasku. *Hannu Koskelainen* piti muistopuheen. *Maija-Liisa Laakso* ja *Hannu Koskelainen* lasivat kukkalaitteen muistomerkkin juurelle. Tilaisuus päättyi yhteisesti esitettyyn Karjalaisten lauluun.

Tutustuttiin paikalliseen hautausmuistomerkkikultuuriin, kiertelemällä hautausmaa-alueella.

Ajettiin Harjunniemeen

Piknik paikkaa valittaessa tuli vaikeuksia, kun bussi käännoästä suorittaessa vajosi pehmeään hiekkaan. Onneksi tilanteesta selvittiin maltilla ja apujoukkojen työntövoimalla.

Säätila oli aurinkoinen, mutta mereltä puhalsi kova tuuli. Bussi ajettiin tuulisuojaaksi ja taakse perustettiin piknik tilaisuus.

Matkanjärjestäjä oli huolehtinut piknik varustelusta ja saatavilla oli riittävästi ruokia ja juomia. Grilli toimi mainiosti ja makkarat maistuivat.

Eräät matkalaiset olivat varustautuneet uimaankin, mutta kova tuuli vei uimahallut.

Pinkin seurustelu jatkui aurinkoisessa, mutta tuulisessa säässä. Suoritettiin ympäristöön tutustumista. Kaunista seutua tämä Karppilan Harjunniemi. Jotkut tuntuivat haikailevan: "Miksi tämä ei enää kuulu Suomelle."

Karjalaisten laulu laulettiin antaumuksella. Kuvassa vasemmalta: Anu, Jukka, Aija, Sirkka, Pauli, Jouko, Leo, Marita, Heikki, Irma, Toini, Anne, Ilmi, Timo, Anne, Maija-Liisa.

Piknik Harjuniemessä: vas. turvamies, Pirkko, Raija, Hannu ja Sinikka.

Olin mukana ryhmässä joka sai oivalluksen kävellä Harjuniemen kärkeen. Reipas noin puolentoista kilometrin edestakainen kävely tekisi hyvää pitkän istumisen jälkeen.

Noin kolmensadanmetrin päässä meidän piknik paikasta oli paikallisia telttailijoita loman vietossa. Nuotio paloi. Ympärillä oli joukko nuoria. Kitara oli maassa vieressä. Näytti että nuotiolla oli iloittu ja nautittu muutakin kuin limsaa.

Puolimatassa tavoitettiin *Pirkko* ja *Raija* kukkia poimimassa. Kerrottiin heille piknik tarjoilun olevan valmiina.

Harjuniemen kärjestä oli poistettu varastorakennus. Nyt näkyvä oli avara. Saaristo näyttäytyi aurinkoisena. Kuvattiin.

Piknik paikan ympäristöä tutkiessa, saattoi todeta että kotimaisia retkeilijöitä oli useasti poikennut täälläkin paikalla. Lapinkulta- ja Koff-tölkit koristivat maisemaa, seuranaan Koskenkorva pulloja.

Meidän matkanjärjestäjämme hoiti jättemme asiallisesti mustiin jätessäkkeihin. Piknik paikka siivottiin ja jätessäkit nostettiin auton tavaratilaan pois vietäviksi.

Ajettiin Viipuriin

Matkalaiset jäivät Viipuriin torille ja Kauppahalliin tutkailemaan kotiin viemisiä, sillä aikaa kun matkanjärjestäjä kävi sopimassa paikallisesta oppaasta.

Bussi tuli takaisin torille ja matkalaiset kerääntyivät bussiin.

Viipurin kiertoajelu

Opas oli paikallisen oppikoulun Englanninkielen opettaja, hänen suomenkielen taitonsa oli hyvä.

Lähdettiin hotelli Gruspan edestä Salakkalahden rantaa seuraten. Kierrettiin Viipurin linnan pohjoispuolitse sillan yli, Linnoituspaikantien kautta Siikanienkadulle. Linnansillan ylitettyämme olimme Torkkeli Nuutinpojan torilla. Jatkoimme Linnankatua ylös.

Tarkoituksemme oli kääntyä Piispankadun kulmasta oikealle, Eteläsatamaan päin, mutta katu oli kuopalla, pitkän bussimme perä ja keula ottivat kiinni katuun. Peruutettiin takaisin.

Linnankatu on yksisuuntainen Paraatikentälle saak-

ka. Kuljettaja otti, oppaan kehoituksesta riskin ja ajoi kiellettyyn suuntaan. Selviydyttiin, vaikka välillä oli ahdistakin.

Kierrettiin kaupunkia. *Kaarlo Tetri* näytti oppikoulun jota hän *Virolaisen Jussin* kanssa oli käynyt.

Ajettiin Kannakselle menevää tietä Ristimäelle. Valtakatu Suurkadulle, sekä jatkettiin Koivistonkatua Patterimäelle.

Entinen Keskuskenttä, jossa oli pidetty yleisurheilun suomenmestaruuskilpailutkin, näytti vaatimattomalta ja hoitamattomalta.

Tultiin Pantsarlahden Kaupunginosaan, ajettiin Vaasankatua Punaisenlähteen torin ohi Äyräpääkadulle.

Täällä poikettiin tavaratalossa ja urheiluväline-liikkeessä.

Sattui kummellus

Bussi oli kulkenut jo yhden kadunvälin, kun havaittiin joukkoa puuttuvan. Eräs nuoripari oli jäädä bussiin. Onneksi tapaus havaittiin, ja myöhästyneet tavoitettiin hieman ihmettelevinä.

Kierrettiin torilla ja kauppahallissa. Katseltiin kotiin viemistä. Vaihdetut ruplat piti käyttää.

Pyöreä torni

Oli sovittu, että Pyöreään torniin kokoonnutaan viideksi. Tarjolla oli kahvia ja konjakkia. Iloinen seurustelu jatkui pöydissä. Puhuttiin päivän tapahtumista, ostoksista, sekä muisteltiin menneitä.

Puoli kuudelta matkalaiset olivat nauttineet virvokkeensa ja kotiinlähtö innosti mielet niin, että sali tyhjeni hetkessä.

Kotimatka alkoi

Bussissa täytettiin paluumatkan tulliselvityskaavakkeita. Saimaan kanava sillan jälkeen on miliisin tarkastusasema. Kun aion alkaa kuvaamaan, havaitsin kameralaukkuni tarvikkeineen olevan poissa. Kerrottua matkanjärjestäjälle että laukku oli jäänyt pöytäni viereen Pyöreässä tornissa, äkinäisen pois lähdön tuoksinassa.

Hän ja kuljettaja paheksuivat tapahtunutta, ja käskivät kiukkuisesti, minun istua paikallani.

Seuraavassa risteyksessä kuljettaja pyörytti auton ja palattiin takaisin Pyöreään torniin. Juoksimme matkanjärjestäjän kanssa ylös ravintolaan. Kävelin sen pöydän luo jossa olin kahvin ja konjakin nauttinut. Laukkua ei näkynyt. Olin luopunut toivosta, kun tarjoilija tuli, kantaen kameralaukkuani. Ihme oli tapahtunut. Tarjoilija sai runsaan palkkion.

Kotimatka alkoi uudestaan

Venäjän tullista selvitettiin kohtuullisesti. Taxfree oli viimeistä päivää auki. Irlantilaisen myyntioikeudet oli irtisanottu. Oli loppuunmyynti. Tavaraa sai 70-80 prosentin alennuksella. Ihmiset ostivat mitä sattui... kun halvalla sai.

Suomen tullista selvittiin tarkastuksitta. Ja taas harmitti, kun taxfreestä ei uskaltanut ostaa halpoja virvokkeita.

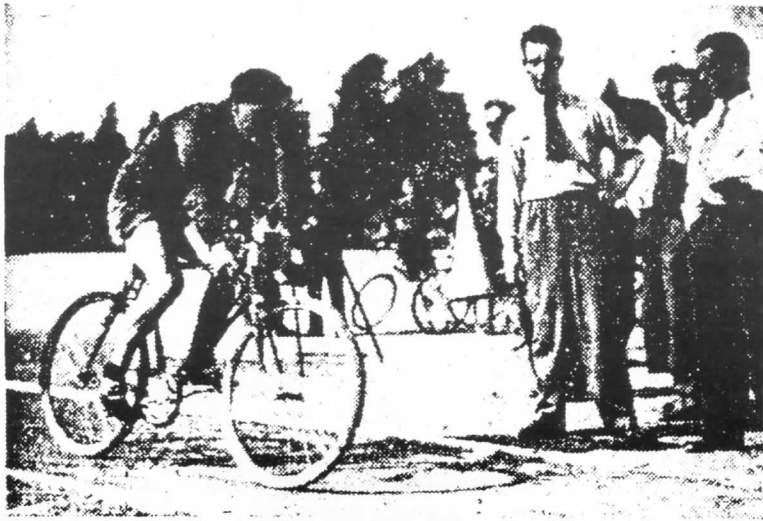
Kotimatka sujui. Leikariin jäävät kiittivät ja poistuivat. Porvoossa oltiin noin puoli kaksitoista. Helsingissä vain hiukan myöhässä aikataulusta.

Helsingissä ilta oli vaihtunut leppoisaksi, pimeäksi alkusyksyn yöksi, kun kävelimme pysäkillä kotiin.

(Tämän lehden matkakuvat PEKKA KOSKELAINEN)

PEKKA KOSKELAINEN

Eino Koskelainen, syntynyt 6.3.1913 Koskelan kylässä Perämaen talossa. Muutti 1923 perheensä kanssa Vanhakylän Vaivasniemelle. Oli nuoruudessaan Suomen huippupyöräilijöitä. TUL:n 100 km mestari 1936. Osallistui Pohjoismaiden mestaruuskilpailuun Oslolla 1939, sijoittuen parhaana suomalaisena 4:ksi. Osallistui molempiin sotiin viestimiehenä. Perusti ja toimi leipuriliikkeessään Punkalaitumella. Kuoli vaikeaan sairauteen 1983.

E. Koskelainen aloittaa voitokkaan 100 km ajonsa.

Loisteliias 100 km, jonka mestariksi tuli E. Koskelainen.

Valittomasti ikämiesten jälkeen lähetettiin yleinen sarja 2 min. väliajoin 100 km matkalle. Ensimmäisenä lähti A. Kainulainen ja edelleen seuraavassa järjestyksessä: P. Puhakka, A. Koskenvesi, S. Sievänen, E. Koskelainen, S. Järvinen, A. Aho, V. Mattila, I. Nurminen, O. Rinne, P. Ronkanen, O. Kivistö, Br. Kettonummi, O. Väistö, V. Martelius, V. Latvanen, L. Kuoppala, E. Aaltonen, M. Lehto, A. Kuoppala, E. Nikkanen, V. Väinö, P. Forsman ja viimeisenä T. Leppänen.

Ensimmäiselle tarkastusasemalle on parhaiten ajanut A. Koskelainen, joka on saavuttanut edellään lähteneen Sieväsen. Koskelaisen väliaika on siis 25 km:llä 39 min. P. Forsman on käyttänyt saman verran aikaa. Järvinen ja Leppänen 40 min, Koskenvesi, Sievänen, Kivistö, Kettonummi, Latvanen, L. Kuoppala ja Lehto 41 min., Kainulainen, Puhakka, Mattila, A. Kuoppala, Nikkanen ja Väinö 42 min.

Koskelainen ja Sievänen ajavat yhdessä takaa Koskenveistä ja saavuttavatkin tämän jo ensimmäisellä kierroksella. 50 km väliaikoja tarkastettaessa todetaan, että

neljä miestä on ajanut alle tähänastisen ennätyksen.

Koskelaisen aika 1.23.30 on 3 min. 45 sek. parempi Ekmanin nimissä olevaa liiton ennätystä 1.27.15, joka on ajettu v. 1934 mestaruuskilpailuissa 100 km väliaikana. Sieväsen aika oli 1.25.30, Leppäsen 1.26.40 ja Lehdon 1.27.08. Nämä neljä ajoivat siis alle entisen ennätyksen. Sitten seurasivat Järvinen 1.27.20, Koskenvesi ja Forsman 1.27.30, Kettonummi 1.27.34, Latvanen 1.27.43, Kivistö 1.27.45, Mattila 1.28.23, Nikkanen

1.28.40, Martelius 1.29.43, Kainulainen 1.30.03, A. Kuoppala 1.30.40, Väistö 1.31.43, Rinne 1.31.45, Ronkanen 1.33.00, Väinö 1.33.40, Aho 1.34.20, Aaltonen 1.34.40 ja L. Kuoppala 1.36.40. Näistä hurjista väliajoista päätettiin ennätyksen särkevän myös 100 km:llä. Meillä oli tilaisuus kilpailijoiden lähdettyä toiselle kierrokselle seurata heitä autolla. Koskelainen, Koskenvesi, Sievänen ja Kainulainen olivat useita kilometrejä edellämme lähtiessämme ajamaan heitä takaa. Eläintarhan asfaltilla tulee vastaan Järvinen, joka on lähtenyt kuudentena. Käpylässä tulee vastaan Kivistö ajaen yhdessä Rinteen kanssa ja parinsadan metrin päässä tulee Kettonummi yksinään. Arvelemme hänen saavuttavan Kivistön ennen pitkää. Ajamme korkeinta sallittua nopeutta, mutta kärkijoukkoa ei näy, ennenkuin vasta Tuomarinkylän suoralla. Ajamme hetken heidän jäljessään ja toteamme vauhdin olevan 40–45 km. Koskenvesi johtaa. Vantaan sillan toisella puolen siirtyy Koskelainen johtoon ja vauhti kiristyy. Kainulaiselle on tämä vauhdin lisäys liikaa ja hän putoaa kärkijoukosta, jossa siis nyt ovat Koskelainen, Koskenvesi ja Sievänen. Ajamme heidän ohitseen ja kiiruhdamme käännepaikalle saadaksemme väliaikoja.

Etupään miesten 75 km väliajat ovat: Koskelainen 2.04.00, Sievänen 2.06.00, Järvinen ja Koskenvesi 2.08.00, Leppänen, Kettonummi, Lehto ja Kivistö 2.09.00, Latvanen ja Nikkanen 2.10.00, Forsman ja L. Kuoppala 2.11.00, A. Kuoppala 2.12.00, Martelius, Rinne ja Kainulainen 2.13.00.

Koskelainen, Sievänen ja Koskenvesi kääntyivät juomatta takaisin paluumatkalle. Odotamme vielä Järvisä. Pian hän saapuukin, juo rauhallisesti ja ottaa vielä toiseen pulloonsa juotavaa, jutellen samalla

"mukavia". Lähdemme heti Järvisen perään, sivuutamme hänet, mutta etukolmikko on ajanut hurjaa vauhtia. Tavoitamme heidät vasta Helsingin pitäjän kirkolla. Lähestyessämme heitä on Sievänen jäänyt muutaman kymmenen metriä. Pojat ovat tehneet kovia nykäyksiä ja Sieväsen on ollut pakko jäädä. Ohitamme Koskenveden ja Koskelaisen ja pysäytämme vasta Tuomarinkylän luona olevassa mäessä. Odotamme heitä nähdäksemme samalla onko Sievänen jäänyt paljonkin. Pian saapuvatkin pojat, mutta Sievästä ei näy. Hän on jäänyt ratkaisevasti. Lähdemme taas ajamaan ja sivuutamme pojat ehtiäksemme ennen heitä kentälle. Päättelemme, että Koskelainen voittaa ylivoimaisesti ja Koskenvesi on toinen. — Nämä kaksi ajajaa pääsivät siis taas, kuten Hyvinkään ajossakin, ajamaan yhdessä. — Reitin varrella huomasimme, että Kettonummi, L. Kuoppala, Järvinen, Leppänen ja Forsman saivat ajaa koko matkan yksinään. Peli on useimmiten pelattu silloin, kun kaksi niinkin hyvää ajajaa kuin Koskelainen ja Koskenvesi pääsevät yhdessä ajamaan. Ei silloin ole enää mahdollisuuksia päästä etupäähän sellaisilla miehillä, jotka joutuvat yksinään polkemaan.

100 km:n tulokset:

1) ja mestari E. Koskelainen, Vanhakylän Elo, 2.52.23, uusi TUL:n ennätys. 2) A. Koskenvesi, HTPV, 2.56.22,8. 3) S. Sievänen, Keuruun Toverit, 2.57.23,2. 4) O. Kivistö, Teräs, 2.58.47. 5) T. Leppänen 2.59.10,1. 6) S. Järvinen, Orimattilan Toive 3.00.22,4. 7) L. Kuoppala 3.00.24. 8) M. Lehto, Orimattilan Toive, 3.00.59. 9) V. Latvanen, Enson Koitto, 3.01.51,2. 10) E. Nikkanen, Hovinmaan Into, 3.01.51,8. 11) Br. Kettonummi 3.02.07,2. 12) O. Rinne, Porvoon Veikot, 3.02.54. 13) A. Kuoppala, Kouvolan Pojat, 3.03.54,8. 14) P. Forsman, Karkkilan Sisu, 3.04.26,5. 15) A. Kainulainen, Kankinpään Meno, 3.05.50. 16) O. Väistö, Turun Toverit, 3.05.50,8. 17) V. Martelius, HTPV, 3.09.06,2. 18) V. Väinö, Porvoon Veikot, 3.14.45,3. 19) V. Mattila, TKV, 3.15.30. 20) P. Ronkanen, HTPV, 3.17.46. 21) E. Aaltonen, Turun Toverit, 3.18.13,3. 22) A. Aho, TKV, 3.25.38,2. Vain kaksi keskeytti.

Miesten saasta.

Koskelainen: Loppumatkalla veti suonta.

Koskenvesi: Voitto meni oikealle miehelle.

Järvinen ei ollut hiessäkään saapuessaan maaliin. Naureskeli vain kun sai tupakan: Johan sitä on saanutkin olla 4 tuntia ilman.

Sievänen: Hirmupari tuo Koskelainen—Koskenvesi. Ei auttanut muu kuin jäädä.

Baby & Venätili

Jouluisia muisteloita

Jouluun liittyy itseasiassa yllättävän monenlaisia ulottuvuuksia. Joululla on ensinnäkin tuo oma kristillinen ydinmerkityksensä. Se on Jeesuksen, Vapahtajamme syntymän muistojuhla. Tässä mielessä sen juuret juontavat historian utuiseen kaukaisuuteen.

Joulu on sitten saanut sävynsä kussakin historian vaiheessa. Myös eri kansojen kulttuureihin liittyvät perinnesisältönsä. Juuri tästä muodostuu joulun eräs ominaisuus siksi, että sen perinnesisältö on varsin vahva. Me puhumme suomalaisesta joulusta. Meidän joulun viettoon liittyvät tavat siirtyvät perinteinä sukupolvelta toiselle. Ei ole harvinaista, että juuri jouluna vanhemmat tai isovanhemmat kertoilevat minkälaista oli joulun vietto silloin, kun he olivat lapsia. Tämä merkitsee elävää kosketusta perinteisiin ja niiden siirtymistä uudelle sukupolvelle suusanallisessa kerronnassa.

Vaikka joulun viettolalla on myös yleiset kansalliset tavat ja puitteet, on joulu aina myös perhekohtainen juhla. Kullakin perheellä on omat, joulun vietto tapansa ja perinteensä, jotka vielä vetävät yhteen juhlan aikana. "Jouluksi kotiin", on tuttu ja tärkeä tapahtuma. Perinteet valloittavat. Perhesiteet elävöityvät. Mutta joulu on myös yksityisen nuoren perheen oma suuri tapahtuma, jossa se alkaa rakentaa ajallansa omaa joulun perinnettään. Tässä kohtaamme tietyn jännitteen suhteessa perinteeseen ja taustaan. "Jouluksi kotiin", - mihin kotiin?

Ajan muutoksissa jotakin säilyy ja jotakin muuttuu. Uusi aika tuo ilmeensä nyky jouluun. On hyvä muistella mitä ne vanhemmat meille kertoilivat. Muistan äitini kertoneen omasta lapsuutensa joulusta sen, että tupa ja muut huoneet siivottiin puhtaaksi. Sitten tuotiin se riihituokuiset olkikuvot sisälle. Ruisoljet, jotka jo syksyllä ensimmäisestä ahoksesta oli varattu jouluoljiksi. Ne levitettiin lattialle siten, että kourallinen olkia, tyvi- ja latvapuoli vuorotellen vierekkäin. Lapset telmivät oljilla ja silppusivat niitä peuhatessaan. Voimme vain kuvitella minkä siivon se sai aikaan tuvassa, mutta olihan nyt joulu. Tulipalovaaran tähden tämä tapa jäi pois sitten aikanaan.

Omat joulumuistelot alkavat aatonaatosta. Se oli päivä kun kinkkua paistettiin. Kukapa ei tuota hetkeä muistaisi, kun leipäpalat käsissä odotettiin sen kypsymistä. Ja sitten kun se uunista otettiin, niin siihen tiri-sevään rasvaan aloimme leipäpaloja tökkimään. Vieläkin kun tuota joulun tuomaa hetkeä ajattelee, niin suu sen ihan maistaa ja nenä haistaa. Siihen lihakönttiin ei kyllä saanut kajota. Sitä varjeltiin huolellisesti aattoillan pääaterialle.

Aattopäivänä sitten kuusi koristeltiin. Kynttilät kiinnitettiin puotinarulla oskiin. Sitten nuo hapsukaramellit, joissa oli kiiltokuvia enkeleistä. Niitä katsellessa joulun pyhä hartaus alkoi täyttää mielen. Punaisia omenoita ei saanut kuusesta puuttua. Ja viimeksi hopealankoja oksille ja rihmaan pujotettuja pumpulipaloja lumesta muistuttamaan. Siinä se sitten seiso i upeana tuo kuusipuu.

Joulusauna, -pukki ja -ateria, missä järjestyksessä ne sitten tulivatkin joulua tuomaan. Tuon aterian muistan selvemmin. Oli joululeipää, ihan sitä setsuuria leivottu. Oli kinkkua, josta tuota valkoista läksiä tavoiteltiin. Oli laatikkoruokia, kaljaa ja jamakkaa ryypättäväksi. Oli voita ja piirakoita. Riisipuuroa ja rusinasoppaa. Kaikki ne jouluisia herkkuja.

Joulukohville sai sitten herätä varhain jos mieli kirkkoon ehtiä. Tuskinpa sitä hevosta valjastettiin, kun kirkolle kertyi matkaa vain pari kilometriä. Vieraskylä-

Kerttu ja Nils Waselius itsenäisyyspäivän juhlassa 1995 Vancouverin lepokodilla.

läiset, ne kyllä tapasivat ajaa kilpaa kotimatalla siten. Vaikka kyläkäynti on karjalaisille mieluista, pitäydyttiin siitä ehdottomasti joulupäivinä.

Oli jotenkin mieli niin harras ja sisimmässä tajuttiin, vaikka ei puhuttu siitä, että "Teille on syntynyt Vapahtaja, Kristus, Herra, Daavidin kaupungissa." Hän, joka on luonut maan, linnut, puut ja kaiken elollisen. Hän on ainut luomakunnan Herra. Tämän hyväksymisessä ei ollut ristiriitaa. Kaikkihan sen silloin vielä ymmärsivät ja hyväksyivät, tuon joulun todellisen sanoman ja sen merkityksenkin.

Hyvän olon joulumieltä kaikille!

*Vancouverissa, Kanadassa, Kiitospäivänä 1996
KERTTU WASELIUS*

Ida Hottinen IN MEMORIAM

Koskelaisten sukuhaaran vanhin 15.9.95, 90 vuotta täyttänyt Ida Hottinen os. Vainikka kuoli 18.9.96 Hyvinkäällä.

Suvun vanhin

Koskelaisten sukuhaaran vanhin lienee nyt edesmenneen Ida Hottisen sisar *Lyydi Käki* os. Vainikka synt. 8.2.1907. (Isovanhemmat: Antti ja Anna Koskelainen. Äiti Helena Vainikka os. Koskelainen)

Koskelan sukujuhla Askolassa

Koskelan suvun sukujuhlaa vietettiin toissa sunnuntaina Askolassa, jonne oli saatu sukuyhteys sukututkimuksen avulla.

Sukuhaaran vanhin Otto Mikon-poika Koskela oli vuonna 1924 muuttanut perheensä kanssa Virolahdelta Johanneksen pitäjän Uuraaseen, josta hänen Niilo-poikansa siirtyi sotien jälkeen evakkona Askolaan. Niilolla oli suuri perhe, lapsia peräti yhdeksän ja jälkeläisiä yli 70 henkeä, joista suurin osa asuu nykyisin Askolassa.

Kun Koskelan suku oli tätä ennen kokoontunut kuusi kertaa Virolahdella, haettiin uutta juhlapaikkaa, se myös löytyikin helposti Askolasta, jossa sukuhaaran jäsenet järjestivät hyvät puitteet yhteiselle kokoontumiselle.

Sukuseuran 130 jäsentä kokoontui Askolan kirkkoon, jossa alttaripalveluksen toimitti askolalainen suvun jäsen, pastori *Tarja Koskela*. Kirkonmenojen jälkeen juhlat jatkuivat Askolan seurakunnan Isossa-Pirtissä. Tervehdyspuheen piti liikkeenharjoittaja *Timo Koskela*. Kun emännille oli annettu kukkatervehdys, seurasi yhteinen ruokailu ja kahvitarjoilu. Ohjelmassa *Tarja Koskela* esitti yksinlaulua säestäjänään sisarensa *Kristiina Komeri*.

Sukukokouksen puheenjohtajana toimi *Ossi Koskela* ja sihteerinä *Unto Koskela*. Toimintakertomuksesta ilmeni, että kesällä 1995 oli useita suvun jäseniä tehnyt kotiseuturetken suvun varhaisille asuinsijoille rajantakaiseen Koskelan kylään. Sieltä löytyivät rakennusten kivijalat ja tutut lapsuuden leikkipaikat.

Vuoden 1995 alussa ilmestyi sukukirjan kakkososa sisältäen toisen pääsukuhaaran henkilöiden tiedot. Sukukirjoja oli myyty yhteensä 450 kappaletta. Sukuseuran jäsenten lukumäärä on noin 300 henkeä.

Yhteystiedot

Puheenjohtaja ja Koskelaiset lehti: Hannu Koskelainen
Lankilantie 6, 06450 Porvoo puh. 019-549 504
fax 019-549 526

Varapuheenjohtaja: Heikki Koskelainen
Leppisaarentie 10 C, 00830 Helsinki puh. 09-7553 357

Sihteeri: Maija-Liisa Laakso
Adolf Lindforsintie 7 B 49 puh. 09-5031 723

Rahastonhoitaja: Hilikka Mattila
Albertinkatu 9 B 24, 00150 Helsinki puh. 09-665 598

Matka-asiat: Pekka Koskelainen
Vuorenpelikontie 5 B 132, 00820 Helsinki
puh. 09-786 380

Sukuviirin jakelu: Pekka Koskelainen
Vuorenpelikontie 5 B 132, 00820 Helsinki
puh. 09-786 380

Pankit, jäsenmaksut: Merita Pohj. Haaga
126230-518535
Matkatili: Porvoon Osuuspankki 353854-24190

Hallitukseen valittiin uutena jäsenenä *Lea Miettinen* Helsingistä. Seuraava sukukokous pidetään kahden vuoden kuluttua.

Kokouksen jälkeen ohjelma jatkui vapaamuotoisesti yhteislaulun, vapaan sanan ja askolalaisten nuorten yhteen tahdittamana yhteisellä karkelolla.

Ylläoleva teksti on julkaistu 14.8.96 Kaakonkulma lehdessä.

Kun Koskelan sukuseuraa perustettiin, niin Koskelaisien sukuseuraan otettiin Koskelan suvusta yhteyttä ja lupaa perustaa sukuseura nimeltään "Koskelan sukuseura".

Keskustelimme seuran johdossa ja totesimme, että hyvähän se on, että sukujen juuria arvostetaan ja että siitä vaan meidän puolesta.

Nyt kuitenkin on alkanut kiinnostaa, että joskopa sittenkin kyseessä olisi Koskelaisien suvun yksi haara, sillä eihän viime vuosisadan ajalta samasta Koskelan kylästä ole voinut niin monta sukua lähteä ja vieläpä lähes identtiset nimeltään.

Pyydämmekin tekemään havaintoja ylläolevasta ja kirjoittamaan niistä meille, Koskelaisien seuralle ja lehteen. Jos olemme samaa sukujuurta, niin silloinhan voisimme koota voimat yhteen ja se olisi suuri edistysaskel meille kaikille.

Sukumme erilaisuus ei ole esteenä samoille sukujuurille, sillä tiedämme tapauksen, jossa kirkonkirjojen vaihdossa oli Anttolasta pudotettu loppuosa pois, jo nyt Helsingin seudulla eräs Anttolainen on virallisesti Anttola-nimisenä.

Lämpimät terveiset kaikille Koskela sukuseuran jäsenille.

KOSKELAISET

Päätoimittaja: HANNU KOSKELAINEN
p. 019-549 504 fax 019-549 526
os. Lankilantie 6, 06450 Porvoo
Paino: Porvoon Offsetpaino Oy
Julkaisija: Koskelaisien sukuseura ry